

Regeringens proposition

1983/84: 59

om försök med uppdelning av krigsförbandsövningar inom armén;

beslutad den 10 november 1983.

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

ANDERS THUNBORG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att krigsförbandsövningarna inom armén för värnpliktiga plutonsbefäl och kompanibefäl på försök under utbildningsåren 1984/85 och 1985/86 får delas upp på två delövningar.

Förslag till

Lag om försök med uppdelning av krigsförbandsövningar inom armén

Härigenom föreskrivs följande.

Under tiden den 1 mars 1984—den 30 juni 1986 får krigsförbandsövningarna inom armén för värnpliktiga i befattningar för plutons- eller kompanibefäl delas upp på två delövningar om sammanlagt högst 30 dagar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-11-10

Närvarande: Statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Rainer, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg

Föredragande: statsrådet Thunborg

Proposition om försök med uppdelning av krigsförbandsövningar inom armén

1 Inledning

Enligt värnpliktslagen (1941: 967) skall en värnpliktig efter att först ha genomgått grundutbildning fullgöra repetitionsutbildning som bl. a. består av högst fem krigsförbandsövningar. Lagen anger det högsta antal dagar som en krigsförbandsövning får omfatta för varje värnpliktskategori. Vid armén får en värnpliktig i befattning för plutons- eller kompanibefäl åläggas att tjänstgöra högst 32 dagar. För meniga är tjänstgöringstiden högst 21 dagar. Värnpliktiga kompani- och plutonsbefäl är krigsplacerade bl. a. som plutonchefer och ställföreträdande plutonchefer.

Värnpliktslagen förutsätter att en krigsförbandsövning genomförs i en sammanhängande tjänstgöringsperiod. Lagen anger endast ett undantag avseende vissa befattningar i flottan.

Vid en krigsförbandsövning rycker de olika värnpliktskategorierna in vid olika tidpunkter men uttryckning sker i huvudsak vid samma tidpunkt för alla. Med början under utbildningsåret 1974/75 har s. k. modifierad repetitionsutbildning tillämpats, vilket i princip innebär att tjänstgöringstiderna för alla kategorier av värnpliktiga får anpassas efter det bedömda utbildningsbehovet vid resp. krigsförband.

Chefen för armén har vid översyn av repetitionsutbildningen inom armén funnit att de värnpliktiga plutonchefernas förmåga i ledarskap behöver förbättras och att de för detta ändamål bör ges ökad möjlighet att delta i planeringen av krigsförbandsövningarna. Han har därför i en framställning till regeringen föreslagit att krigsförbandsövningarna för värnpliktiga plutonchefer och deras ställföreträdare på försök skall få delas upp på två övningstillfällen. Den värnpliktige skulle därvid först tjänstgöra under en vecka och tillsammans med yrkes- och reservbefäl vid förbandet planera

krigsförbandsövningen. Därefter skulle den värnpliktige rycka ut för att sedan rycka in på nytt efter några månader och fullgöra krigsförbandsövningen tillsammans med övriga vid förbandet. Genom en sådan reform skulle dessa värnpliktigas möjligheter att delta i och påverka planeringen av övningarna väsentligt kunna ökas. Genom uppdelningen av tjänstgöringstiden bedömer chefen för armén att den värnpliktiges svårigheter att vara borta från sin civila verksamhet under militärtjänstgöringen kommer att minska. Chefen för armén föreslår att försöksverksamheten får omfatta högst 750 värnpliktiga under två utbildningsår, 1984/85 och 1985/86.

2 Allmän motivering

2.1 Uppdelning av krigsförbandsövningarna

Mitt förslag: Krigsförbandsövningarna inom armén för värnpliktiga i befattningar för plutons- eller kompanibefäl får på försök under två utbildningsår delas upp på två delövningar.

Chefens för armén förslag: Förslaget överensstämmer med mitt.

Skäl för mitt förslag: Det är angeläget att det värnpliktiga befälet får möjligheter att aktivt delta i förberedelsearbetet inför krigsförbandsövningar och därmed ges bättre förutsättningar att leda övningarnas genomförande. Ett sådant synsätt är också i linje med den inriktning som regeringen har angett för all värnpliktsutbildning i budgetpropositionen för 1983/84 (prop. 1982/83: 100 bil. 6 s. 45 f.) och i direktiven (Dir. 1983: 51) för den nyligen tillsatta värnpliktsutbildningskommittén. Försöken bör även visa om en uppdelning av tjänstgöringen enligt förslaget minskar de värnpliktigas behov av anstånd med krigsförbandsövningarna.

Den föreslagna lagen ger möjlighet för de berörda myndigheterna inom armén att dela upp krigsförbandsövningarna för värnpliktiga i befattningar för plutons- och kompanibefäl i två delövningar. Lagen är tillämplig endast på krigsförbandsövningar som genomförs i sin helhet under tiden den 1 mars 1984–den 30 juni 1986.

Uppdelningen är avsedd att genomföras på så sätt att den värnpliktige först deltar i en planeringsvecka tillsammans med övrigt befäl och några månader senare gör återstoden av övningen med förbandet i sin helhet.

Chefens för armén förslag att försöken bör beröra sammanlagt högst 750 värnpliktiga är lämpligt enligt min mening.

Ett speciellt problem vid uppdelade övningar är hur reglerna om anstånd skall hanteras.

Anstånd med att påbörja tjänstgöring kan beviljas värnpliktig som visar att tjänstgöringen skulle medföra avsevärt avbräck i påbörjade studier eller

vålla väsentlig olägenhet i hans arbete eller bereda honom eller nära anhörig till honom väsentliga svårigheter.

Enligt min mening bör strävan vara att undvika att anstånd med tjänstgöringen medför att den värnpliktige fullgör bara den ena delen av övningen. Det innebär att en värnpliktig som anser att han är förhindrad att fullgöra den senare delen bör ansöka om anstånd innan han rycker in till den första delövningen. Om anstånd medges, bör anståndet omfatta båda delövningarna. Det kan dock givetvis inträffa att den värnpliktige efter den första delövningen hamnar i en situation som gör att han måste medges anstånd med den andra delen av övningen. Anståndet medför då att han får avbryta den tjänstgöring som han har påbörjat i och med den första delövningen. Han får då enligt gällande regler inte tillgodoräkna sig den första övningen. Det är enligt min mening viktigt att de värnpliktiga i samband med att de kallas in till en uppdelad krigsförbandsövning informeras om gällande anstandsregler och särskilt anmodas att ansöka om anstånd med hela övningen fastän hindret bara avser den senare delövningen.

2.2 Krigsförbandsövningarnas längd

Mitt förslag: En krigsförbandsövning som har delats upp får omfatta sammanlagt högst 30 dagar.

Skäl för mitt förslag: En uppdelad krigsförbandsövning innebär för den värnpliktige ytterligare en inryckning och en utryckning. Eftersom in- och utryckningsdagar inte räknas som tjänstgöringsdagar enligt gällande föreskrifter, kommer den värnpliktige att få avsätta ytterligare två dagar för att den uppdelade övningen skall bli lika lång som en övning som genomförs i en följd. Jag anser inte att försöken med uppdelade krigsförbandsövningar skall kunna få till följd för den enskilde värnpliktige att den sammanlagda tid som han faktiskt måste vara borta från sin civila verksamhet blir längre. För de värnpliktiga som omfattas av försöken bör därför det högsta antalet tjänstgöringsdagar som anges i värnpliktslagen reduceras med två. Detta bör också komma till uttryck i lagregleringen av försöken.

För varje förband avpassas övningens omfattning, dvs. antalet övningsdagar och deltagande personal, till förbandets krigsuppgifter, organisation och utbildningsståndpunkt. En breddning av förberedelsearbetet till värnpliktiga befäl bör leda till ökade möjligheter att begränsa övningarnas omfattning.

Jag bedömer att de föreslagna försöken inte kommer att medföra några merkostnader. Försöken bör visa vilka möjligheter att begränsa övningarnas omfattning och därigenom uppnå besparingar som kan finnas.

3 Upprättat lagförslag

I enlighet med det anförda har inom försvarsdepartementet upprättats ett förslag till lag om försök med uppdelning av krigsförbandsövningar inom armén.

Lagförslaget innebär enligt min mening så små förändringar av värnpliktsutbildningen att lagrådets hörande inte behöver inhämtas.

4 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att anta förslaget till lag om försök med uppdelning av krigsförbandsövningar inom armén.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.